

(Igor Napast)

Tretje tisočletje išče preobrat v vzgoji

Model, ki namesto na postavljanju meja z neprestanim kaznovanjem in nagrajevanjem temelji na ustvarjalni vzgoji

METKA PIRC

Leni in neposlušni otroci, ki neprestano zahtevajo, da se jim kupujejo nove in nove stvari ter šola, ki je postala z vzgojnega vidika mučna tako učitelju kot učencu, so bili med drugim izhodišče Milici Novković iz Beograda, ki je pri pouku književnosti kar 25 let uporabljala vzgojo brez kazni in nagrade. Gre za pristop, imenovan ustvarjalna vzgoja, ki je v Srbiji nastal že leta 1932. Novkovičeva pa nadaljuje delo pedagoga Petra Savića, ki je postavil izhodišča tovrstnega načina vzgajanja. V teh dneh je avtorica Družinskega priložnika ustvarjalno vzgojo skušala približati tudi slovenskim družinam, vzgojiteljem in pedagogom.

Kot je pojasnila Novkovičeva, v vzgoji ni edini problem nagrajevanje in kaznovanje. Po njenem prepričanju so problematične tudi ostale rešitve sodobne vzgoje. Pri tem postavlja pod vprašaj pretirano zaščitništvo otrok pred delom, redom in življenjem. Ustrezni niti model verbalizacije, torej praznih besed, ko od nekoga pričakuje-

mo moralnost, poštenost in pridnost v nemoralnih, avtoritarnih pogojih, niti učenje s posnemanjem, ki je najmočnejše prek avdio- in videovsebin. "Ustvarjalna vzgoja je čustveni vpliv človeka na človeka v daljšem časovnem obdobju brez uporabe teh petih avtoritarnih, zunanjih vzgojnih modelov," je prepričana Novkovičeva.

Če je tradicionalna družina po njenem mnenju lažje vzgajala otroke, ker so obstajala jasna pravila in vrednote, ki jih je postavila družba, v sodobni družini ni več obvezujočih pravil, vsakdo se lahko opredeli za zlo ali pa za dobro. "Razvite države so mislile, da je dovolj, da ukinejo udarce, uvedejo demokracijo, sprejmejo sijajne principe o pravicah otrok, človeka, žensk in prišlo bo do razcveta človekove zavesti. Na žalost se namesto duhovne rasti, namesto človeške komunikacije med ljudmi, v družini, na delovnem mestu, v šoli, v politiki in na ulici dogaja nasilje," je dejala Novkovičeva.

Starši in dresura otroka

Po njenih besedah tretje tisočletje išče preobrat avtoritarne zavesti v ustvarjalno zavest in je prevzelo vse pogoje, da se skupni notranji potencial vsakega otroka razvije do maksimuma. "Človek je od nekdanji bil in ostal bitje, ki se rojeva s klicami ljubezni, radosti, dobrote, s klicami čustvene in vsake druge inteligence, s pozitivnim potencialom in

potrebo, da živi zdravo, da dela in se uči z ljubeznijo," je še povedala. Hkrati je prepričana, da so starši dolžni prenehati dresirati svoje otroke.

Če starši med delo in sebe stalno postavljajo interes, brez katerega nato otrok ne more več delovati, postane pohlepen. "Če otrok tri dni ne bo jedel, zato še ne bo umrl. Ni nasilnega hranjenja. Danes ni hotel jesti kosila in vi mu niste dali sladice. Počasi, vendar zagotovo se bo njegov izkrivljeni nagon za hranjenje vrnil k svojemu izvoru. Brez-pogojno čakanje je zelo pomemben princip ustvarjalne vzgoje," je še pojasnila. Takšno delo naposled temelji na ljubezni, veselju, dobroti, ki prevladajo, ko se otresemo po mnenju Novkovičeve mehkih prisil vzgoje.

Novkovičeva je na predavanju v Velenju pojasnila, da se preobrat začne takoj, ko starši in otroci slišijo njeno predavanje, sicer pa je treba za prave spremembe v obnašanju počakati vsaj toliko dni ali mesecev, kolikor let je prej potekala avtoritarna vzgoja. Naposled velja omeniti, da takšen odnos srbska profesorica priporoča tudi za odnose v vrtcih, šolah, podjetjih, bolnišnicah... Ker na vsakem koraku v medsebojnih odnosih uporabljamo t. i. mehke zunanje vzgojne modele, med katere štejeemo nagrado in kazni, zaščitništvo, verbalizem in zloraba učenja s posnemanjem, priporoča uporabo ustvarjalne vzgoje v družbi na sploh.

ja celo za menoj. Še mnogo šibkejši je pri skrbi za znanstveni podmladek (koliko doktorandov ima, kaj so dosegli?). Akademiku prof. dr. Bratožu prav tako ni novica, da programska skupina pod njegovim vodstvom ni napisala tistega, kar je obljubila, tj. večvezkovne Slovenske zgodovine. On sam je v času, ko je bil odlično plačan za raziskovanje naše preteklosti, izdal knjigo o rimski antiki! Ko pa se že sklicuje na mednarodna merila: njegovo delo ne vzdrži primerjave s študijami o isti problematiki, ki jih je bralcem namenil pred nedavnim umrli nemški raziskovalec Karl Christ.

Pisanje prof. dr. Repeta je zelo zgovorno: kriteriji kulturne zgodovine, ki je moje delovno področje in koncepcija, so mu tuji. On povsod vidi politiko. Zato je povsem logično, da je bil evidentiran kot strankarski kandidat za predsednika Slovenije. Njemu in njegovemu tesnemu sodelavcu, akademiku prof. dr. Bratožu, lahko rečem le to, da v kulturni zgodovini z metodo, ki se je udomačila v politiki pod geslom "Najprej diskvalifikacija, nato ...", ni česa početi. Čudno pa se mi zdi, da ima prof. dr. Repe zadevo, ki jo tematizira dokument rektorja ljubljanske univerze št. 101-07/04-JM-tp z dne 9. septembra

2004, za gostilniško. O opravljanju tu pač ni sledu. Na rektoratu Univerze v Ljubljani se v suhoparnih aktih skrivajo šokantni podatki, o čemer se prof. dr. Repe utegne prepričati pod vladavino katerega koli režima. Žal pa se nihče ne more prepričati o ničemer v primeru njegove trditve izpred nekaj let, da enega od zgodovinarjev z ljubljanske Filozofske fakultete obletava agent Sove.

Obstajajo inteligentne in neinteligentne govorice. Tista o mojem iskanju bogvekatere graške knjižnice v prvo skupino ne sodi. Doslej so mi v Avstriji povsem zadostovale dunajske biblioteke. Prav tako ni treba izgubljati besed o nekakšni moji sprtnosti s kolegi prof. dr. Boža Repeta (le čemu se trudi vmešati druge ljudi v svoje nenehne boje?). Če se v čem mnenjsko razhajamo, še nismo skregani. Sploh pa ne na način, ki je njemu domač v obravnavi zgodovinarjev, s katerimi si je "v jezi" zaradi politike.

Igor Grdina

P. S.: Akademik prof. dr. Bratož piše, da se nisem pojavil na predstavitvi neke knjige in na podlagi tega namiguje na kajvempaj. Pri tem spregleduje, da lahko pridem na kakšno prireditve, če vem zanjo, npr. da dobim vabilo.

Prenova doktorskega študija v ospredje postavlja raziskovalno delo

Objava članka iz doktorskega dela bo pogoj, da bo lahko doktorant sploh zagovarjal doktorsko delo

FRANJA ŽIŠT

Na nedavnem posvetu slovenskih univerz o reformi doktorskega študija so razpravljali predvsem o vidiku financiranja zdajšnjih in novih doktorskih programov. Predsednik rektorske konference dr. Rado Bohinc je prepričan, da bi bilo smiselno, ko bi se univerze vsaj na nivoju doktorskega študija povezale. "A ob tem se poraja vprašanje, ali visokošolska zakonodaja tovrstno povezovanje vzpodbuja ali pa ga nemara celo preprečuje," je dodal dr. Bohinc. "Znanost je avtonomna le takrat, ko je holistična," pa je izpostavil rektor ljubljanske univerze dr. Stanislav Pejovnik. Meni, da posamezniki ob ohranjanju svoje specializiranosti občasno tudi "pridejo na površje" in se soočijo s pripadniki drugih strok.

Predstojnica doktorske šole na Univerzi v Ljubljani dr. Katja Breskvar je predstavila, kako so v zadnjih nekaj letih zastavili spremembe, ki jih je na področju doktorskega študija terjala tudi bolonjska reforma. Odločitev, kakšne vrste doktorsko šolo bomo imeli, je prepuščena univerzi sami. Na UL se bo doktorski študij izvajal na petih področjih, od prejšnjih devetdesetih programov jih imamo danes dvajset, potrdili bomo pa še največ dva ali tri, saj se je razdrobljenost programov pokazala kot ena največjih pomanjklivosti. Kot primere dobrih praks povezovanja je dr. Breskvarjeva predstavila primer univerz v Trentu in Ghentu. "Naš cilj je večja vsebinska povezanost

Dr. Katja Breskvar (Igor Napast)

programov znotraj in zunaj univerze," še razlaga Breskvarjeva. Postavili smo nove kriterije in zahteve pri oblikovanju doktorskih programov. Ena izmed novosti je, da bo objava članka iz doktorskega dela pogoj, da bo lahko doktorant sploh zagovarjal doktorsko delo. Osrednja sestavina študija mora biti raziskovalno delo, saj je doktorski študij del nacionalne strategije in odgovornosti. Doktorski kandidati se obravnavajo kot raziskovalci na začetni stopnji, povečuje se pomen mentorstva in nadzora pri doktorskem izobraževanju ter inovativnih pristopov pri pripravi in organizaciji študija. Mobilnost študentov in učiteljev ter zagotavljanje ustreznega financiranja so še eden izmed ciljev. Poleg dveh ali treh programov, ki jih bomo še dobili, moramo izpolniti izbor predmetov in oblikovati kriterije kvalitete", je še dodala dr. Breskvarjeva pri predstavitvi doktorske šole UL.

Bolonja tudi v luči kakovosti

V Ljubljani danes in jutri poteka neformalna konferenca ministrov za izobraževanje držav Zahodnega Balkana. Rdeča nit konference je bolonjski proces. Za udejanjanje te vseevropske visokošolske reforme v slovenskem prostoru bo posebno zanimiv in aktualen današnji popoldanski del konference; Tibor Szanto, podpredsednik ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education) bo govoril o zagotavljanju kakovosti v visokem šolstvu. Janos Csirika, podpredsednik skupine za spremljanje bolonjskega procesa, pa bo jutri predstavil priprave na ministrsko konferenco, ki bo prihodnje leto v Budimpešti in na Dunaju. (jas)

20 let Internationales Alpen-Adria College

IAAC (Internationales Alpen-Adria College) je organizacija, ki s projektnimi tedni že 20 let povezuje dijake različnih šol iz srednje Evrope. Delavnic se udeležijo po trije dijaki z vsake srednje šole, ki sodeluje pri projektu. Iz slovenskih dijakov mariborskih Prve gimnazije in Srednje ekonomske šole, nadalje gimnazijci s Ptuja, iz Murske Sobote in z ljubljanske gimnazije Poljane.

Doslej je bilo v projekte vključenih že več kot dva tisoč dijakov in 200 učiteljev. Vsi se slovesnosti ob 20. obletnici IAAC minuli petek v prostorih raziskovalnega centra Avstrijske akademije znanosti kajpada niso udeležili. Kar lepo število teh nekdanjih udeležencev projektnih tednov pa se je odzvalo vabilu IAAC, ki ima dve desetletji sedež v Gradcu in je bilo ustanovljeno z namenom pospeševanja stikov med mladimi v Evropi. Prvi projektni teden je potekal v avstrijskem Seggaubergu. Škoda, da ni bila uresničena mogoče najpomembnejša naloga te organizacije, to je ustanovitev mednarodne šole po vzoru United World Collegeov, kakršen je v Devinu. A tudi s projektnimi tedni je združenje zaslužno za mnoge stike med šolami in predvsem med mladimi. (jas)

Več kot 2000 novih zoisovcev

Zoisovo štipendijo je pridobilo 2025 dijakov prvih letnikov, 1842 po merilu povprečne ocene in 183 po merilu izjemnih dosežkov. Prvi so morali imeti v spričevalu 9. razreda osnovne šole povprečno oceno 4,91, pri čemer pa se ne upoštevajo ocene izbirnih predmetov in gospodinjstva. Pri vlagateljih, ki so uveljavljali pravico do Zoisove štipendije z izjemnimi dosežki, pa se je meja postavila pri desetih točkah.

Kot so sporočili iz Javnega sklada RS za razvoj kadrov in štipendije, so prejeli skupno 3740 vlog. V primerjavi z lanskim letom, ko je sklad podelil 1759 Zoisovih štipendij dijakom prvih letnikov, je za to šolsko leto število Zoisovih štipendistov v tej skupini naraslo za 266. Dijaki prvih letnikov lahko odločbo pričakujejo do predvidoma 23. oktobra, prav tako pa tudi stari štipendisti. Dijaki višjih letnikov, ki so na novo uveljavljali pravico do Zoisove štipendije, bodo o rešitvah vlog obveščeni predvidoma v prvi polovici novembra, študenti pa predvidoma do konca novembra. (rš)